

Zimní hnízdění kalouse ušatého (*Asio otus*) ve Slavkově u Brna

The winter breeding of the Long-eared Owl (*Asio otus*) in Slavkov u Brna

Milan HRABOVSKÝ

Slovanská 1074,684 01 Slavkov u Brna, e-mail: hrabovskymil@seznam.cz

ÚVOD

Kalouši ušatí (*Asio otus*) ve Slavkově u Brna (okres Vyškov, kvadrát 6867) pravidelně zimují na společných shromaždištích již řadu let. Nejčastěji užívají jehličnaté stromy v Zámeckém parku a v přilehlých ulicích. V Zámeckém parku si oblíbili dvě mohutné tůje obrovské (*Thuja plicata*), kde bylo počátkem 90. let 20. století pozorováno max. 30 až 40 kalousů. Park o rozloze 15 ha tvoří téměř výhradně listnáče. V posledních létech kalouši tuto lokalitu jako shromaždiště vyhledávají méně, dávají přednost pouliční městské zeleni s větším počtem vzrostlých jehličnanů, která je stromovými koridory navázána na park a lesík Oboru. Nejčastěji se shromažďují v korunách douglasek tisolistých (*Pseudotsuga menziesii*) poblíž rušné křižovatky ulic Tyršova a Jiráskova, s oblibou využívají skupinu 4 stromů, pod nimiž parkují auta návštěvníků polikliniky. Méně často je najdeme na 2 douglaskách vzdálených 20 m od vzrostlého jírovce maďalu (*Aesculus hippocastanum*), kde v chráněné dutině v zimě 2004/05 vyhnízdili.

Počátkem března 2006 se v okolí opět ozývali a obsadili dutinu. V polovině měsíce bylo stále pozorováno 10-12 kalousů, kteří se večer rozlétali do okolí, většinou do blízkosti nedalekého golfového hřiště. V korunách douglasek měli dostatek prostoru a často během dne obsazovali místa, kam pronikalo slunce, upravovali si letky a vyhřívali se. Pod douglaskami byly sesbírány vývržky pro rozbor potravy.

HNÍZDĚNÍ

Dne 4. února 2005 ráno, po silnějším nočním sněžení, bylo za chladného větrného a mrazivého počasí nalezeno na zemi pod jírovcem živé mládě kalouse ušatého. Další 4 mládřata posedávala na větvích poměrně nízko nad zemí. Za asistence policie byla tři mládřata postupně odchytána a dána do péče odchovny pro sokolnické dravce pana Fabiána v nedalekých Nížkovicích. Zde byla umístěna ve voliére, kde se učila létat a lovit kořist. Přibližně po 7 týdnech byla vypuštěna v prostoru Zámeckého parku ve Slavkově. Zbývající 2 mládřata byla v horní polovině silného jírovce rodiči krmena. Pohybovala se v různých výškách stromu, většinou v jižní části koruny. Zdárně přečkala zhoršení počasí, smíšené namrzající srážky deště se sněhem a silným nárazovým větrem, posléze i ledovou námrazu a silné sněžení s vysokou sněhovou pokrývkou až do poloviny března. Později se ozývala z hustých korun dvou douglasek v blízkosti integrované i základní školy a polikliniky.

Hnízdní dutina byla situována na nižší silné vodorovné větvi jírovce nad chodníkem v blízkosti autobusové zastávky. Před léty byla „asanována“, zbavena trouchu a shora zakryta plechem, který se později uvolnil a mírně zvedl, takže vytvořil ochrannou stříšku.

Líhnutí mládřat muselo probíhat za mimořádně teplého počasí bez sněhové pokrývky v polovině ledna a snůška vajec přibližně v polovině prosince. Bylo to období bez jakýchkoliv

srážek a s poměrně vysokou teplotou, které poskytovalo drobným hlodavcům příznivé podmínky pro množení. V oblasti byl zaznamenán silný výskyt hrabošů polních (*Microtus arvalis*) a myšice křovinné (*Apodemus sylvaticus*) nejen na polích a zahradách, ale také v hospodářských budovách a ve sklepních prostorách. Lovíci kalousi byli často pozorováni v zahradách ve vnitřní části města.

DALŠÍ ZKUŠENOSTI S KALOUSEM

Na závěr uvádím i několik setkání s kalousy ušatými, jak jsem se s nimi za své lesnické a ornitologické praxe setkal. Pozorování jsou z okolí Slavkova u Brna a z lesního komplexu Ždánický les.

Koncem 60. let 20. století pravidelně brzy na jaře hnízďovaly v malém polním lesíku na borovici (*Pinus* sp.) vrány šedé (*Corvus cornix*). V roce 1967 obsadil po vyhnízdění vran hnízdo ve výšce 7 m kalous, 28. května seděl na snůšce, 16. června byla v hnízďě zjišřtěna 4 mláďata v prachovém peří. Odloučený lesík navazoval na břehový porost Nízkovského potoka. Zde kalousi hnízďili v r. 1971 na vysoké hlavatě vrbě (*Salix* sp.) ve výšce necelých 5 m nad zemí. U obce Nevojice u Bučovic v polním lesíku zvaném Karpaty vyhnízďili kalousi ušatí na plošině zchátralého posedu. Základ hnízďa tvořil opad větví a listí okolních stromů. Dne 20. března 1973 bylo v hnízďě 5 mláďat starých 3-4 dny. Při další kontrole za týden bylo hnízdo nalezeno prázdné, pravděpodobně bylo vypleněno kunou lesní (*Martes martes*). Ve Slavkově u Brna u opušřtěného koupališřtě hnízďili kalousi na topolu černém (*Populus nigra*) v hnízďě straky (*Pica pica*) 8 m na zemí – byli zde zjišřtěni ve druhé polovině března 2002, 16.4. byla v koruně stromu pozorována 2 mláďata. Po zimním hnízďění kalousů v roce 2005 zahrnízďil další pár nedaleko, ve vzdálenosti cca 200 m, v prostoru mezi Zámeckým parkem a kostelem ve Slavkově u Brna, patrně v hnízďě veverky (*Sciurus vulgaris*), v koruně vysokého jasanu (*Fraxinus excelsior*). Během měsíce dubna byli pozorováni 2 juv. ptáci.

SUMMARY

In winter 2004/05, a breeding of the Long-eared Owl (*Asio otus*) was discovered in Slavkov u Brna (the Vyškov district, South Moravia, 6867 grid square). The nest cavity was situated in a lower, horizontal branch of a chestnut tree, which was cleaned and fitted with tin roof in the past. On February 4, 2005, 4 young were found in the tree, 1 on the ground. 3 young were delivered to a recovery station for birds of prey, after 7 weeks of care they were released. 2 young were fed by parents, the breeding was successful. It had to start in half of December, during moderate weather without snow cover, under conditons of relatively high temperatures. These circumstances were favourable for voles (*Microtus arvalis*) and woodmice (*Apodemus sylvaticus*), their numbers were high not only in fields and gardens, but in the surroundings of human buildings as well.

Other cases of confirmed breedings of Long-eared Owls in the surroundings of Slavkov: 1967 – in a Crow (*Corvus cornix*) nest in a pine tree (*Pinus* sp.); 1971 – in a willow tree 5 m above the ground; 1973 – on a shabby hunters' hide in the field forest near the village of Nevojice; 2002 – in a Magpie (*Pica pica*) nest in a poplar (*Populus nigra*) tree nearby an unused Slavkov swimming pool; 2005 – in a Squirrel (*Sciurus vulgaris*) nest in an ash (*Fraxinus excelsior*) nearby the Slavkov castle park.

LITERATURA

HUDEC K. (ed.), 1983: Fauna ČSSR, sv.23. Ptáci – Aves III/1. Academia. Praha